

Κάτω τις πένες

H.H. Munro (Saki)
Μετάφραση Α. Παπαγιάννη

[Σ.τ.Μ. Στο επίκαιρο αυτό διήγημα ο συγγραφέας σατιρίζει την τυπική βρετανική συνήθεια της ανταλλαγής δώρων και ευχαριστηρίων επιστολών για τα Χριστούγεννα, που συνήθως αποτελεί ένα βαρετό κοινωνικό καθήκον παρά τη χαρούμενη διάθεση που υποτίθεται ότι δημιουργεί.]

«Έγραψες να ευχαριστήσεις τους Φρόπλινσον γι' αυτό που μας έστειλαν;» ρώτησε ο Έγκμπερτ.

«Όχι», είπε η Ζανέτα με έναν τόνο κουρασμένης αντίδρασης στη φωνή της. «Έχω γράψει έντεκα γράμματα σήμερα εκφράζοντας έκπληξη και ευγνωμοσύνη για διάφορα δώρα που δεν τα αξίζαμε, αλλά δεν έχω γράψει στους Φρόπλινσον».

«Κάποιος θα πρέπει να τους γράψει», είπε ο Έγκμπερτ.

«Δεν αμφισβητώ την ανάγκη, αλλά δεν νομίζω ότι ο κάποιος θα είμαι εγώ», είπε η Ζανέτα. «Δεν θα με πείραζε να γράψω ένα γράμμα με θυμωμένες κατηγορίες ή με άκαρδη σάτιρα προς κάποιον κατάλληλο αποδέκτη, θα το ευχαριστιόμουν μάλιστα, αλλά έχω εξαντλήσει την ικανότητά μου να εκφράζω δουλική αγάπη. Έντεκα γράμματα σήμερα και εννιά χθες, όλα ντυμένα με το ίδιο μοντέλο εκοτατικής ευχαριστολογίας – δεν περιμένεις στ' αλήθεια να γράψω κι άλλο ένα. Υπάρχει εξάντληση κι από το γράψιμο».

«Κι εγώ έχω γράψει άλλα τόσα», είπε ο Έγκμπερτ, «και είχα και τη συνηθισμένη μου επαγγελματική αλληλογραφία να διεκπεραιώσω. Εξάλλου, δεν ξέρω τι μας έστειλαν οι Φρόπλινσον».

«Ένα ημερολόγιο με τον Γουίλιαμ τον Κατακτητή», είπε η Ζανέτα, «με μια φράση από τις μεγάλες του σκέψεις για κάθε μέρα του χρόνου».

«Αδύνατον», είπε ο Έγκμπερτ, «αυτός δεν έκανε τριακόσιες εξήντα πέντε σκέψεις σε ολόκληρη τη ζωή του, ή, αν έκανε, τις κράτησε για τον εαυτό του. Ήταν άνθρωπος της δράσης, όχι της περισκεψής».

«Τότε ήταν με τον Γουίλιαμ Γουόρντγουορθ»,

ορθ», είπε η Ζανέτα. «Ξέρω ότι είχε έναν Γουίλιαμ κάπου».

«Αυτό ακούγεται πιο πιθανό», είπε ο Έγκμπερτ. «Λοιπόν, ας συνεργαστούμε γι' αυτό το ευχαριστήριο για να τελειώσουμε. Εγώ θα υπαγορεύω, εσύ μπορείς να γράφεις. "Αγαπητή κ. Φρόπλινσον, ευχαριστούμε πολύ εσάς και τον σύζυγό σας για το πολύ όμορφο ημερολόγιο που μας στείλατε. Ήταν καλοσύνη σας που μας σκεφθήκατε"».

«Δεν μπορείς να το πεις αυτό», είπε η Ζανέτα αφήνοντας κάτω την πένα της.

«Αυτό λέω πάντα, κι αυτό μου λένε όλοι», διαμαρτυρήθηκε ο Έγκμπερτ.

«Τους στείλαμε κάτι στις 22», είπε η Ζανέτα, «κι έτσι αναγκαστικά μας σκέφτηκαν. Δεν μπορούσαν να κάνουν αλλιώς».

«Τι τους στείλαμε;» ρώτησε ο Έγκμπερτ βλοσυρά.

«Μάρκες του μπριτζ», είπε η Ζανέτα, «σε χαρτονένια θήκη, με μια χαζομάρα του τύπου "Σκάψτε για θησαυρό με βασιλικά σπαθιά" ζωγραφισμένη στο καπάκι. Μόλις το είδα στο κατάστημα είπα μέσα μου "Φρόπλινσον" και στον πωλητή "Πόσο πάει;" Όταν μου είπε "Εννιά πέννες", του έδωσα τη διεύθυνσή τους, έχωσα μέσα την κάρτα μας, πλήρωσα δέκα ή έντεκα πέννες για να καλύψω τα ταχυδρομικά, και ευχαρίστησα τον Θεό. Με λιγότερη ειλικρίνεια και με απείρως περισσότερο κόπο, εκείνοι τελικά ευχαρίστησαν εμένα».

«Οι Φρόπλινσον δεν παίζουν μπριτζ», είπε ο Έγκμπερτ.

«Υποτίθεται ότι δεν προσέχουμε τέτοιες κοινωνικές αποκλίσεις», είπε η Ζανέτα, «δεν θα ήταν ευγενικό. Εξάλλου, μήπως εκείνοι μπήκαν στον κόπο να διαπιστώσουν αν εμείς διαβάζουμε με ευχαρίστηση τον Γουόρντγουορθ; Απ' όσο ξέρουν ή νοιάζονται, θα μπορούσαμε να είμαστε τρελά βυθισμένοι στην πεποίθηση ότι όλη η ποίηση αρχίζει και τελειώνει με τον Τζων Μείζφιλντ, και ότι η θέα ενός καθημερινού δείγματος της παραγωγής του Γουόρντγουορθ ίσως να μας ο-

δηγούσε σε μανία ή σε κατάθλιψη».

«Λοιπόν, ας συνεχίσουμε με το ευχαριστήριο γράμμα», είπε ο Έγκμπερτ.

«Συνέχισε», είπε η Ζανέτα.

«*Τι έξυπνο εκ μέρους σας να μαντέψετε ότι ο Γουόρντσογουορθ είναι ο αγαπημένος μας ποιητής*», υπαγόρευσε ο Έγκμπερτ.

Και πάλι η Ζανέτα άφησε την πένα της.

«Καταλαβαίνεις τι σημαίνει αυτό;» ρώτησε. «Ένα βιβλιαράκι του Γουόρντσογουορθ τα επόμενα Χριστούγεννα κι άλλο ένα ημερολόγιο τα μεθεπόμενα, με το ίδιο πρόβλημα να πρέπει να γράφουμε κατάλληλα ευχαριστήρια γράμματα. Όχι, το καλύτερο είναι να παρατήσουμε κάθε πρόσθετη αναφορά στο ημερολόγιο και να γυρίσουμε σε κάποιο άλλο θέμα».

«Μα τι άλλο θέμα;»

«Να, κάτι σαν κι αυτό: *“Πώς σας φάνηκε η Λίστα Τιμών του Νέου Έτους; Ένας φίλος μας έκανε ένα πολύ έξυπνο σχόλιο όταν τη διάβασε”*. Κι έπειτα μπορείς να γράψεις οποιοδήποτε σχόλιο σου έρχεται στο μυαλό, δεν χρειάζεται να είναι έξυπνο. Οι Φρόπλινσον δεν θα καταλάβουν αν είναι ή αν δεν είναι».

«Δεν ξέρουμε καν ποια πλευρά υποστηρίζουν στην πολιτική», απάντησε ο Έγκμπερτ, «και εν πάση περιπτώσει δεν μπορείς ξαφνικά να παρατήσεις το θέμα του ημερολογίου. Σίγουρα θα υπάρχει κάποια έξυπνη παρατήρηση που να μπορείς να κάνεις γι’ αυτό».

«Ε λοιπόν, εμείς δεν μπορούμε να τη σκεφτούμε», είπε η Ζανέτα κουρασμένα, «γεγονός είναι ότι και οι δυο μας έχουμε εξαντληθεί στο γράψιμο. Θεέ μου! Μόλις θυμήθηκα την κ. Στήβεν Λούντμπερι. Δεν την ευχαρίστησα γι’ αυτό που έστειλε».

«Τι έστειλε;»

«Το ξεχνάω. Νομίζω ότι ήταν ένα ημερολόγιο».

Ακολούθησε μακρά σιωπή, η απεγνωσμένη σιωπή εκείνων που έχουν χάσει την ελπίδα και σχεδόν έχουν πάψει να νοιάζονται.

Τέλος ο Έγκμπερτ σηκώθηκε από την καρέκλα του με έναν αέρα αποφασιστικότητας. Το φως της μάχης έλαμπε στα μάτια του.

«Άσε με να καθίσω στο γραφείο», αναφώνησε.

«Ευχαρίστως», είπε η Ζανέτα. «Θα γράψεις στην κ. Λούντμπερι ή στους Φρόπλινσον;»

«Σε κανέναν», είπε ο Έγκμπερτ τραβώντας

ένα πάκο χαρτί μπροστά του. «Θα γράψω στον διευθυντή της κάθε φωτισμένης εφημερίδας με επιρροή στο Βασίλειο, και θα εισηγηθώ ότι θα πρέπει να υπάρχει ένα είδος επιστολικής Θεϊκής Ανακωχής κατά τις εορτές των Χριστουγέννων και του Νέου Έτους. Από τις είκοσι τέσσερις Δεκεμβρίου μέχρι τις τρεις ή τέσσερις Ιανουαρίου θα θεωρείται προσβολή προς το δημόσιο αίσθημα να γράφουμε ή να περιμένουμε οποιαδήποτε επιστολή ή μήνυμα που δεν ασχολείται με τα αναγκαία συμβάντα της στιγμής. Απαντήσεις σε προσκλήσεις, κλείσιμο εισιτηρίων σε τρένα, ανανεώσεις συνδρομών σε λέσχες, και βέβαια όλες οι καθημερινές εργασίες για επιχειρήσεις, αρρώστιες, πρόσληψη νέων μαγείρων και τα λοιπά, αυτά θα διεκπεριώνονται όπως συνήθως, σαν κάτι αναπόφευκτο, ένα νόμιμο κομμάτι της καθημερινής μας ζωής. Όμως όλα τα καταστροφικά συσσωρεύματα της αλληλογραφίας της εορταστικής περιόδου θα πρέπει να πεταχτούν για να δώσουν την ευκαιρία στις γιορτές να είναι πραγματικά γιορτινές, μια εποχή αβασάνιστης, ακηλίδωτης ειρήνης και ευδοκίας».

«Μα θα πρέπει να γράψεις ότι έλαβες τα δώρα που σου έστειλαν», ανταπάντησε η Ζανέτα, «αλλιώς οι άλλοι δεν θα ξέρουν ότι τα έλαβες σίγουρα».

«Και βέβαια, το σκέφτηκα», είπε ο Έγκμπερτ. «Κάθε δώρο που στέλνεται θα συνοδεύεται από μια κάρτα που θα έχει την ημερομηνία αποστολής και την υπογραφή του αποστολέα, και κάποιο συμβατικό ιερογλυφικό που να δείχνει ότι πρόκειται για δώρο Χριστουγέννων ή Πρωτοχρονιάς. Θα υπάρχει κι ένα απόκομμα που θα έχει χώρο για το όνομα του αποδέκτη και την ημερομηνία παραλαβής, και το μόνο που θα χρειάζεται να κάνεις θα είναι να υπογράψεις το απόκομμα και να βάλεις την ημερομηνία, να προσθέσεις ένα συμβατικό ιερογλυφικό που να σημαίνει εγκάρδιες ευχαριστίες και έκπληξη με ευγνωμοσύνη, να το βάλεις σ’ έναν φάκελο και να το ταχυδρομήσεις».

«Ακούγεται ευχάριστα απλό», είπε η Ζανέτα σκεπτικά, «αλλά ο κόσμος θα το θεωρήσει πολύ τυποποιημένο, πολύ μηχανικό».

«Δεν είναι καθόλου πιο μηχανικό από το τωρινό σύστημα», είπε ο Έγκμπερτ. «Έχω στη διάθεσή μου μόνο την ίδια συμβατική γλώσσα ευγνωμοσύνης με την οποία θα πρέπει να ευχαριστήσω τον αγαπητό γέρο Συνταγματάρχη Τσατλ για

το εντελώς απολαυστικό τυρί Στίλτον που θα το καταβροχθίσουμε μέχρι το τελευταίο ψίχουλο και τους Φρόπλινσον για το ημερολόγιό τους που ούτε θα το κοιτάξουμε. Ο Συνταγματάρχης Τσατλ ξέρει ότι είμαστε ευγνώμονες για το Στίλτον χωρίς να χρειάζεται να του το πούμε, και οι Φρόπλινσον ξέρουν ότι πλήττουμε με το ημερολόγιό τους όσα κι αν πούμε περί του αντιθέτου, ακριβώς όπως κι εμείς ξέρουμε ότι εκείνοι πλήττουν με τις μάρκες του μπριτζ παρά τη γραπτή διαβεβαίωσή τους ότι μας ευχαριστούν για το ωραίο δωράκι μας. Και επιπλέον, ο Συνταγματάρχης ξέρει ότι, ακόμη κι αν μας έπιανε ξαφνική αποστροφή για το Στίλτον ή αν μας το απαγόρευε ο γιατρός, και πάλι θα γράφαμε ένα εγκάρδιο ευχαριστήριο γι' αυτό. Έτσι, όπως βλέπεις, το τωρινό σύστημα των απαντήσεων είναι εξίσου μηχανικό και συμβατικό με το απόκομμα, μόνο δέκα φορές πιο κουραστικό και ψυχοφθόρο».

«Το σχέδιό σου σίγουρα θα έφερνε τα ιδανικά Ευτυχισμένα Χριστούγεννα ένα βήμα πιο κοντά στην πραγματοποίηση», είπε η Ζανέτα.

«Υπάρχουν βέβαια και εξαιρέσεις», είπε ο Έγκμπερτ, «άνθρωποι που πραγματικά προσπα-

θούν να χύσουν μια ανάσα ρεαλισμού στα ευχαριστήρια γράμματά τους. Η θεία Σούζαν, για παράδειγμα, που γράφει: "Σας ευχαριστώ πολύ για το χοιρομέρι. Όχι τόσο καλή γεύση σαν το περυσινό, που κι εκείνο δεν ήταν ιδιαίτερα καλό. Τα χοιρομέρια δεν είναι πλέον αυτά που ήταν κάποτε." Θα ήταν κρίμα να στερηθούμε τα χριστουγεννιάτικα σχόλιά της, αλλά αυτή η απώλεια θα εξαφανιζόταν μέσα στο γενικό όφελος».

«Στο μεταξύ», είπε η Ζανέτα, «τι θα γράψω στους Φρόπλινσον;»

Επεξηγηματικές σημειώσεις

Γουίλιαμ Γουόρντγουορθ (William Wordsworth, 1770-1850). Μεγάλος Άγγλος ρομαντικός ποιητής που συνδέθηκε στενά με την περιοχή των λιμνών (Lake District) της Βόρειας Αγγλίας, απ' όπου και καταγόταν.

Τζων Μείζφιλντ (John Masefield, 1878-1967). Άγγλος διακεκριμένος ποιητής του 20ού αιώνα. Η διάκριση που γίνεται στο κείμενο μεταξύ Wordsworth και Masefield υπονοεί ότι ο Έγκμπερτ και η Ζανέτα ξέρουν μόνο έναν ποιητή του καιρού τους και αγνοούν όλους τους παλαιότερους.

Λίστα Τιμών του Νέου Έτους (New Year Honours List). Η λίστα τιμωμένων προσώπων δημοσιεύεται τις παραμονές της Πρωτοχρονιάς και περιλαμβάνει όλες τις τιμητικές διακρίσεις που απονέμει η Βασίλισσα σε πρόσωπα με πολιτική, κοινωνική ή επιστημονική προσφορά και καταξίωση (κάτι ανάλογο με τις βραβεύσεις της Ακαδημίας Αθηνών στην Ελλάδα).

